

ФРЕЙМОВЕ ПРЕДСТАВЛЕННЯ КОНЦЕПТІВ PROGRAMMING ТА BELIEF
У МЕДИТАТИВНИХ ПРИТЧАХ Е. ДЕ МЕЛЛО

У статті проаналізовано засоби вербалізації концептів PROGRAMMING та BELIEF у світлі фреймового підходу. Досліджено концептну наповненість предметного, акціонального, таксономічного, посесивного та компаративного фреймів. Відповідно до отриманих даних подано загальні моделі концептів. Виділено особливості понятійного, ціннісного та образного компонентів досліджуваних концептів. Доведено взаємозалежність даних концептів з вже описаним концептом SOCIETY.

Дана стаття є органічним продовженням розвідок спрямованих на дослідження та вивчення концептуальної схеми медитативних притч Е. де Мелло, які, в свою чергу, обумовлені комунікативно-прагматичними тенденціями розвитку лінгвістичної науки. Концепт виступає одним із ключових понять в царині сучасної лінгвістики і аналізується з точки зору його семантико-когнітивного (З. Д. Попова, І. А. Стернін), лінгвокультурологічного (О. В. Єлісеєва, С. Г. Воркачов, В. І. Карасик), лексикографічного (Ю. Н. Михайлова), лексико-синтаксичного (О. О. Борисов) наповнення, способів реалізації у різних мовах (І. А. Редька, О. М. Кагановська, Т. В. Сорока) та об'єктивації у творах окремих авторів (В. Г. Ніконова, Я. П. Кравченко) тощо.

У нашій статті ми розглядаємо концепти PROGRAMMING та BELIEF, пов'язані з вже описаним концептом SOCIETY у роботі "Вербалізація концепту SOCIETY у медитативних притчах Е. де Мелло" [1]. Мета даного дослідження полягає у виявленні особливостей вербалізації концептів PROGRAMMING та BELIEF, та їх поєднання із концептом SOCIETY у текстах медитативних притч. Об'єкт дослідження – вищезазначені концепти, вербалізовані у текстах медитативних притч Е. де Мелло. Предмет вивчення становлять мовні засоби об'єктивації концептів PROGRAMMING та BELIEF у досліджуваних нами творах. Оскільки медитативні притчі Е. де Мелло з точки зору їх концептуального наповнення ще не були об'єктом дослідження у працях ані вітчизняних, ані зарубіжних дослідників, то актуальність нашої роботи цілком очевидна.

Матеріалом дослідження слугують фрагменти, що вербалізують концепти PROGRAMMING (76 фрагментів) та BELIEF (37 фрагментів), отримані шляхом суцільної вибірки із текстів медитативних притч "Awareness" та "The Way to Love" Е. де Мелло. Для аналізу та вивчення досліджуваних концептів знову ж таки використовуємо доробки С. А. Жаботинської [2] і представляємо концепти PROGRAMMING та BELIEF у вигляді міжфреймових типів структур, що об'єднують п'ять базових фреймів (предметний, таксономічний, посесивний, акціональний і компаративний), структурно організованих за допомогою відповідних слотів.

Концепт PROGRAMMING є органічним продовженням індивідуально-авторської концепції, оскільки суспільство, спотворюючи уявлення людини, програмує її певним чином, що впливає на все її подальше світобачення. Лексеми BRAINWASHING, CONDITIONING, HYPNOTYZING, FILTERING, UPBRINGING подаються автором як слова-синоніми для реалізації даного концепту.

Структура предметного фрейму концепту PROGRAMMING представлена у вигляді наступних слотів: [ПРОГРАМУВАННЯ є TAKE (якість)] та [ПРОГРАМУВАННЯ існує TAM / ТОДІ (місце і час)]. Аналіз слотів предметного фрейму засвідчує, що програмування не є властиве людині з дитинства, проте є загальнопоширеним, оскільки закладається суспільством та людьми на підсвідомому рівні. Слот предметного фрейму [ПРОГРАМУВАННЯ є TAKE (якість)] сигналізує про те, що програмування є спільне для всіх і індивідуальне зокрема, підсвідоме, глибоке, проте тимчасове і таке, яке можна зрозуміти і якого можна позбутись¹. *This should lead you to be suspicious of the programming and the beliefs that you and they hold in common*² [3: 6]; ... *someone with a different programming when faced with this same situation or person or event would react quite calmly, even happily* [3: 16] – **individual**. ... *most people are so brainwashed that that they even do not realize how unhappy they are – like the man in a dream who has no idea he is dreaming* [3: 7] – **unconscious**; ... *understand that the origin of the defect lies in childhood experiences, past conditioning, faulty thinking and perception; and above all in unawareness ...* [3: 145] – **not inherent**; *There is only one way out and that is to get deprogrammed! ... You become aware of your programming* [4: 136]. *If you change your program, your insecurity feelings would vanish in a second, even though everything in the outside world remained exactly as it was before* [3: 172]. – **can be understood, corrected**.

Слот предметного фрейму [ПРОГРАМУВАННЯ існує TAM / ТОДІ (місце і час)] показує, що програмування існує у суспільстві, в минулому досвіді тощо, що ще раз підкреслює його неприродну сутність. *That's part of your society brainwashing* [4: 8]. *I am not compelled by any conditioning from my past experiences or from my culture* [4:

¹ Вважаємо за доцільне ілюструвати прикладами лише окремі положення, що є визначальними для розкриття змісту відповідних концептів, щоб не перевантажувати зміст статті.

² Усі подальші виділення в прикладах наші – Бублик Т. Є.

131]. ... *some trifle (a delayed train, a tape recorder that doesn't work, a letter that doesn't arrive – anything) is going to be out of conformity with your computer's programming and the computer will insist that you become upset again* [3: 15] – **існує in "computer"**. Тут варто звернути увагу, що автор подає образ так-званого комп'ютера, необхідного для виконання програмування, закладеного суспільством, культурою, який працює всередині нас, генерує щоразу нові побажання та прагнення, і несе відповідальність за реалізацію програмування.

Негативна "діяльність" концепту (акціональний фрейм), актуалізована слотами [ПРОГРАМУВАННЯ (агенс) діє на ХТОСЬ (пацієнс)] та [ПРОГРАМУВАННЯ (каузатор) *творить* ХТОСЬ / ЩОСЬ (результат)] спрямована на особу, спотворює її уявлення, до того ж творить негативні почуття, роздратування, хибні переконання та нещастя. *Therefore, your negative feelings are caused, not by this person, as you mistakenly think, but by your programming* [3: 39]. ... *you will ... correct a false belief or learn to distance yourself from your suffering, as you realize that it was caused by your programming ...* [3: 159]. *When we were young we were programmed to unhappiness* [4: 134].

Аналіз текстів виявив і роль програмування (*destructor, oppressor*), яка реалізує таксономічний фрейм [ПРОГРАМУВАННЯ є ХТОСЬ (роль)]: *Real oppression comes, not from people who fight in court..., but from your computer whose programming destroys your peace of mind the moment outside circumstances fail to conform to its demands* [3: 17] – **destructor**; *It is from oppression of your programming that you need to be liberated* [3: 18] – **oppressor**.

Посесивний фрейм концепту (слот [ПРОГРАМУВАННЯ (власник) має ХТОСЬ / ЩОСЬ (власність)]) відсутній.

Коли особа діє відповідно до програмування, а це власне і є наше "я", то живе наче несвідомим життям у певному гіпнотичному стані, живе наче у в'язниці, яку сама створила і зруйнувати яку може лише сама. Компаративний фрейм представлений слотом [ПРОГРАМУВАННЯ (референт) *є як би* ХТОСЬ / ЩОСЬ (корелят)] передає ототожнення програмування із *hypnotic state*, "I": ... *you're always listening from your programming, from your conditioning, from your hypnotic state* [4: 28]. ... *this thing you call "I" is simply a conglomeration of your past experiences, of your conditioning and programming* [4: 45].

У дослідженнях концепту виокремлюються щонайменше три основні складові: образна, понятійна та ціннісна. Асоціативно-образний вимір – це зв'язок концепту з іншими на основі метонімічних та метафоричних переносів. Понятійна складова концепту – це його мовна фіксація, його позначення, опис, ознакова структура, дефініція, зіставні характеристики одного концепту у межах цього чи іншого концептуального ряду. Ціннісний компонент концепту – це важливість цього психічного утворення як для окремої особи, так і для всього мовного колективу. Він є також визначальним для виділення концепту [5: 342]. Понятійний аспект концепту PROGRAMMING реалізується в межах лексичної дефініції, тобто **program** це – *a set of instructions given to a computer to make it perform an operation* та **programming** – *the activity of writing programs for computers, or something written by a programmer* [6]. Із запропонованих прикладів видно, що понятійний компонент є представлений у міжфреймовій структурі концепту в тому значенні, що програмування (а в нашому випадку говоримо про емоційне програмування) – це певний набір інструкцій, відповідно до яких працює комп'ютер. Прикметники *strong, intense, different, emotional, further, past, certain* допомагають реалізувати оцінний аспект концепту, надаючи йому додаткові ознаки. Асоціативно-образний компонент реалізується на рівні метафор, представлених у компаративному фреймі, тому програмування трактується як стан гіпнозу, "я".

Отож, загальна презентація концепту PROGRAMMING виглядає наступним чином: *Програмування, наділене численними ознаками, генерується суспільством, минулим досвідом, діє на особу як руйнівник, створює негативні почуття, роздратування, хибні переконання і перетворює життя на несвідоме, механічне існування*.

Як видно з попереднього концепту програмування значно деформує уявлення та світобачення людини, створює хибні переконання, що є предметом подальшого аналізу.

Концепт BELIEF у досліджуваних нами творах реалізується на рівні синонімічних (відповідно до вживання у міжфреймових зв'язках та сполучуваності у слотах) лексем CONCLUSIONS, PREJUDICES, PRINCIPLES, IDEOLOGIES, PRECONCEIVED IDEAS, PET THEORY, DESIRE, FEAR, CONVICTIONS, CONCEPTS, CATEGORIES, PROJECTIONS, LABELS.

Структура предметного фрейму концепту BELIEF, що характеризується значною подібністю до того ж фрейму концепту PROGRAMMING, вербалізована слотами [ПЕРЕКОНАННЯ є TAKE (якість)] та [ПЕРЕКОНАННЯ *існує* ТАМ/ТОДІ (місце і час)]. Переконання є загальними і розповсюдженими, проте не є властиві нам з народження, а нав'язуються суспільством, культурою, релігією, або сягають корінням у минулий досвід, створюючи тим самим нещастя. Їх важко ідентифікувати, проте можливо зрозуміти та виправити. *There is only one cause of unhappiness: the false beliefs you have in your head, beliefs so widespread, so commonly held, that it never occurs to you to question them. Because of these false beliefs you see the world and yourself in a distorted way* [3: 5]; *If people want happiness so badly, why don't they attempt to understand their false beliefs?* [3: 10]; *If you wish to attain lasting happiness you must be ready to hate father, mother, even your own life and to take leave of all your possessions. ... Not by renouncing them But rather by seeing them for the nightmare they are ...* [3: 10]; *The child has as yet no beliefs and no prejudices* [3: 186] – **not inherent**; ... *you will change a distorted perception or correct a false belief ... as you realize that it was caused by your programming and not by reality...* [3: 159]; *The second step is a readiness to understand, to listen, to challenge your whole belief system. Not just your religious beliefs, your political beliefs, your social beliefs, your psychological beliefs, but all of them* [4: 19]. *Our conditioning. Our concepts, our*

categories, our prejudices, our projections, our labels that we have drawn from our cultures and our past experiences [4: 161] – **існує in society, culture, religion, in a person (psychological beliefs), in politics, past experiences.**

Як стверджує сам автор, переконання, як і програмування, діє на людину (акціональний фрейм, слот [ПЕРЕКОНАННЯ (агенс) діє на ХТОСЬ (пацієнс)]), спотворюючи уявлення, створюючи залежність та почуття безпеки ([ПЕРЕКОНАННЯ (каузатор) творить ХТОСЬ / ЩОСЬ (результат)]), що лише перекидає особі шлях до щастя та істини, побачити який вона зможе тоді, коли позбудеться переконань та відкине умовності нав'язані ззовні. *There is no way out, because you do not even have a suspicion that your perception is distorted, your thinking is wrong, and your beliefs are false* [3: 6]. *You would love things and persons and you would enjoy them thoroughly but, lacking the belief, you would enjoy them on a nonattachment basis* [3: 24]. *Because of these false beliefs you see the world and yourself in a distorted way* [3: 5] – **distorted perceptions; What is an attachment? An emotional state of clinging caused by the belief that without some particular thing or some person you cannot be happy** [3: 28]. Власне переконання вселяють нам почуття безпеки та впевненості, яку ми так шукаємо, проте ця безпека є відносна і тимчасова, оскільки уявлення не можуть по своїй суті створити нічого справжнього.

Переконання, як і суспільство та програмування, діє на особу і спотворює її уявлення, до того ж творить негативні почуття, роздратування, хибні судження та нещастя. Власне на цьому етапі можемо прослідкувати певний взаємозв'язок, схему, а саме, **суспільство ... , закладаючи в наш комп'ютер певне загальнопоширене програмування, впливає на нас, генеруючи хибні переконання.**

Аналіз вибірки засвідчив, що у досліджуваних творах таксономічний та посесивний фрейми концепту BELIEF відсутні, а компаративний фрейм реалізується на рівні метафор, де переконання порівнюються з "food", prison, obstacle та оксиморону (lamp full of darkness). *Once you swallowed your belief you naturally developed an attachment to this person or thing you were convinced you could not be happy without* [3: 20] – **"food"**; *The very clarity of their thinking would show them that all thinking, all concepts, all beliefs are lamps full of darkness, signs of their ignorance* [3: 189]. *I need to break out of this prison of mine, this programming, this conditioning, these false beliefs, these fantasies; I need to break out into reality* [4: 137]. *What are these false beliefs that block you from happiness?* [3: 7] *The blocks to sensitivity are two: Belief and Attachment* [3: 112] – **obstacle.**

Повертаючись до трьохкомпонентної структури концепту, знаходимо наступну дефініцію слова **belief** – *the feeling that something is definitely true or definitely exists; the feeling that something is good and can be trusted; an idea that you believe to be true, especially one that forms part of a system of ideas* [6]. В нашому випадку переконання це також певне почуття, ідея про істинність тих чи інших речей, проте наші переконання хибні, існують на всіх рівнях: релігійному, культурному, психологічному тощо, і працюють проти нас, що підтверджує сполучуваність з прикметниками негативної конотації – *false, unquestioned, cultural, religious, political, social, psychological, economic, popular, inherited, narrow* – на рівні яких реалізується ціннісний компонент досліджуваного нами концепту. Третій компонент, асоціативно-образний, розкривається в межах компаративного фрейму, представленого оксиморонно-метафоричними асоціаціями, і тут, як і у випадку з суспільством і програмуванням, переконання розглядається автором як певна в'язниця, яка перекидає дійсність, переконуючи людину, що жити потрібно за загальними для всіх законами.

Відповідно до отриманих даних моделюємо концепт BELIEF: *Загальнопоширені та численні переконання, що існують в суспільстві, релігії, культурі тощо, є важкі для ідентифікації, діють на особу, спотворюючи уявлення, створюють перешкоди на шляху до щастя.*

Підсумовуючи усе вищесказане, приходимо до висновку, що концепти PROGRAMMING, BELIEF та SOCIETY подаються автором як взаємозалежні. Суспільство, а подібно до нього і релігія, культура, минулий досвід, нав'язуючи особі певні правила та пріоритети, створюють відповідне програмування, внаслідок якого з'являються хибні переконання та припущення, які, в свою чергу, генерують негативні почуття, нещастя тощо.

Подальші дослідження знову ж таки передбачають аналіз ключових концептів та побудови загальної концептуальної схеми медитативних притч.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бублик Т. Є. Вербалізація концепту SOCIETY у медитативних притчах Е. де Мелло / Т. Є. Бублик // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики : [зб. наук. праць]. – К. : Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. – Логос, 2011. – Вип. 20. – С. 72–78.
2. Жаботинская С. А. Концептуальный анализ : типы фреймов / С. А. Жаботинская // Вісник ЧДУ : сер. "Філол. науки". – Черкаси, 1998. – Вип. II. – С. 12–25.
3. De Mello Anthony. The way to love : the last meditations of Anthony de Mello / A. de Mello. – New York : Doubleday, 1995. – 196 p.
4. De Mello Anthony. Awareness / A. de Mello. – New York : Doubleday, 1992. – 185 p.
5. Пасик Л. А. Вербалізація концепту WAHL у німецькій мові / Л. А. Пасик // Науковий вісник Волинського нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. Мовознавство. – 2009. – № 5. – С. 341–344.
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ldoceonline.com/dictionary>.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Bubyk T. Ye. Verbalizatsia kontseptu SOCIETY u medytatyvnykh prytchakh E. de Mello [Verbalization of the Concept SOCIETY in Meditative Stories by A. de Mello] / T. Ye. Bubyk // Problemy semantyky, pragmatyky ta kognityvnoi

- lingvistyky [Problems of Semantics, Pragmatics and Cognitive Linguistics] : [zb. nauk. prats]. – K.: Kyivskyy natsionalnyy universytet im. Tarasa Shevchenka. – Logos, 2011. – Vyp. 20. – S. 72–78.
2. Zhabotynskaya S. A. Kontseptualnyy analiz: tyry freymov [Concept Analysis : Frame Types] / S. A. Zhabotynskaya // Visnyk ChDU : ser. "Filol. nauky" [CHSU Journal : series "Philological Sciences". – Cherkasy, 1998. – Vyp. II. – S. 12–25.
 3. De Mello Anthony. The way to love : the last meditations of Anthony de Mello / A. de Mello. – New York : Doubleday, 1995. – 196 p.
 4. De Mello Anthony. Awareness / A. de Mello. – New York : Doubleday, 1992. – 185 p.
 5. Pasyk L. A. Verbalizatsia kontseptu WAHL u nimetskiy movi [Verbalization of the Concept WAHL in the German Language] / L. A. Pasyk // Naukovyy visnyk Volynskogo nats. un-tu im. Lesi Ukrainky [Scientific Journal of the Volyn National University Named after Lesya Ukrainka]. – 2009. – № 5. – S. 341–344.
 6. <http://www.ldoceonline.com/dictionary>

Матеріал надійшов до редакції 10.01. 2013р.

Бублик Т. Є. Фреймовая репрезентация концептов PROGRAMMING и BELIEF в медитативных притчах Е. де Мелло.

В статье проанализированы средства вербализации концептов PROGRAMMING и BELIEF в свете фреймового подхода. Исследовано концептное наполнение предметного, акционального, таксономического, possessивного и компаративного фреймов. В соответствии с полученными данными представлены обобщенные модели концептов.

Обнаружены особенности понятийного, оценочного и образного компонентов исследуемых концептов.

Доказана взаимозависимость данных концептом с уже описанным концептом SOCIETY.

Bublyk T. Ye. Frame Representation of the Concepts PROGRAMMING and BELIEF in the Meditative Stories by A. de Mello.

The article analyzes the means of verbalization of the concepts PROGRAMMING and BELIEF within the boundaries of the frame approach. The conceptual essence of the notional, actional, taxonomic, possessive and comparative frames is investigated. Due to the acquired data the general concept models are presented. The peculiarities of the concept, evaluation and image components of the concepts in question are revealed. The interdependence between two concepts and the previously investigated concept SOCIETY is proved.